דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה ודאי שלש מייתינן: **מתני'** מצות [א] א) העומר להביא מן הקרוב לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו מכל מקום מעשה שבא העומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: **גמ'** מ"ט איבעית אימא משום ב] כרמל (א) ואיבעית אימא ב) משום דאין מעבירין על המצות: מעשה שבא [העומר] מגגות צריפין: ג) ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית לעז להם בחכמת יוונית אמר להן כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידכם למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה באותה שעה אמרו ארור שיגדל חזיר וארור שילמד בנו חכמת יוונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר כי מטא עומר לא הוו ידעי מהיכא ג] אייתי עומר אכרזו אתא ההוא חרשא אותיב חדא ידא אאיגרא וחדא ידיה אצריפא אמר להו מרדכי מי איכא דוכתא דשמה גגות צריפין או צריפין גגות בדקו ואשכחוה כי בעי לאתויי שתי הלחם לא הוו ידעי מהיכא ד] לאתויי אכרזו אתא ההוא גברא חרשא אותיב ה] ידיה אעיניה וחדא ידא אסיכרא אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין בדקו ואשכחו הנהו שלש נשים דאייתו שלש קינין חדא אמרה לזיבתי וחדא אמרה לימתי וחדא אמרה לעונתי סבור מינה זיבתי זבה ממש לימתי לימתי ממש לעונתי לעונתה ו] דכולהו חדא חטאת וחדא עולה אמר להו מרדכי שמא בזוב סיכנה שמא בים סיכנה שמא בעינה סיכנה דכולהו עולות נינהו ז] בדוק ואשכח

והיינו

דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל. במתני' למיגדר בלקיטת התבואה: **אלא משום דכי ממעט באכילה.** כלומר בתבואה ממעטת קצירה דלא קצר אלא שלשה סאין אבל הכא דכי ממעט בהנאת האוכל מפיש בקצירה דתליש שתי עוקצין לא אמר דלימעוט באוכל: **מתני'** ה] ג)(**בשלשה בג' מגלות**) **לא ביכר.** לא בישל כל צרכו: **גגות צריפין ועין סוכר.** רחוק מירושלים מאד: **גמ' מאי טעם.** בעינן מן הקרוב: **כרמל תקריב.** רך ומלא ד) שתהא התבואה רכה ונמללת ביד ואי מייתי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי כרמל במנחת העומר כתיב (ויקרא ב): (ג) **ואין מעבירין כו'.** והלכך כשיוצא מירושלים לבקש עומר אותה שמוצא ראשון נוטל דאין מעבירין על המצות: **הורקנוס ואריסטובלוס.** שני אחים היו: **והיה שם זקן אחד.** מבפנים: **חכמת יוונית.** רמיזות: **על אותה שעה כו'.** שאותן החיילות החריבו כל סביבות ירושלים: **מטא עומר.** זמן עומר: **אכרזו.** הכריזו כל מי שיודע תבואה שיודיענה: **ההוא חרשא.** חרש שומע ואינו מדבר: **אאיגרא.** גג: **אצריפא.** בורזי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: **מרדכי.** שהיה בימי אחשורוש: **שתי הלחם.** של חטין: **אעינא.** בעינו: **סיכרא.** חור שבמזוזת הדלת שבו תוחבים הבריח לנעול: **קן.** שני עופות: **לזיבתי.** אני ח] מביא הקן זה [וכן] לימתי [וכן] לעונתי: (ג) **לזיבתה ממש.** דזבה מביאה לאחר ימי ספירה ט] קן א': **לימתי ממש.** היינו זבה שנופעת דם: **לעונתה ממש.** היינו נמי לעונת קרבן זיבתה ליום שמיני שלה: **דכולהו.** תלתא קינין חדא פרידה חטאת וחדא עולה דקן יולדת וזבה אחד חטאת ואחד עולה: **בזוב סיכנה.** שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למות ונדרה לקינה להביא (ד) דהוין תרווייהו עולת נדבה וזו שאמרה לימתי בים סיכנה וזו שאמרה לעונתי בעינה סיכנה:

משום כרמל. תקריב פירוש רך ומלא י) ואין זה גורעין ומוסיפין באמצע תיבה דהוי כמו שמלה שלמה: **איבעית אימא** אין מעבירין על המצות. בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מז.) גבי פרים הפנימיים דתנן שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון מפ' בגמ' ו) מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע ברישא פי' בקונט' דמאשר פתח אוהל מועד דריש דמשמע יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבי של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולא גרסינן ההוא דפגע ברישא דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפירושו נראה מדקאמר (זבחים ד' נג.) גבי שירי הדם של חטאות הציבור והיחיד ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי דקסבר ילמד סתום מן המפורש ז) [מחטאת פנימי] משמע דמפורש בהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הכבש ויציאתו מן ההיכל מהיכן פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפ' קדשי קדשים (שם נח:) שיריים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא תיפוק ליה דאין מעבירין על המצות כדאשכחן הכא ובפ"ג ח) דיומא (דף לג.) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ברישא וכו' וגבי דישון מזבח הפנימי והמנורה אמרי' ט) [דישון] דמזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבורי דרעא אטוטפתא אסור ומתרצין דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח והמנורה או כגון מצות קרנות שאין ידוע מהיכן יתחיל וכן נהך דשמעתין יא) שנוטל מן הקרוב אבל לקבוע מקום אשפיכת שיריים לא קבעו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא בהדיא י): **ארור** אדם אשר ילמד את בנו חכמת יוונית. והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (דף צט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא ימוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא צורך דשמא היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ליכור כמו כר"ג ורבינו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאו ר' יהושע בפ' הניזקין (גיטין נח.) ותינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג נהרג עמו ואמרינן כ) הלל וגמליאל ל) ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש מ) שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יוונית ופולמוס של טיטוס היה בשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותירץ ה"ר יעקב ברבי שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מינייהו ולבסוף גזרו וקיבלו מינייהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בארור בעלמא ולא בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) ארור בו קללה בו נדוי: **ועל** אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין. בירושלמי דשקלים (פ"ה ה"ב) תני לה אילין עובדא שפעם אחת נ) נשדפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"א) תניא עובדא דהכא על ההיא דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י ס) פי' בתפלת השחר (ברכות דף כו) דבימי שלמה היה כשנשא בת פרעה שישן עד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש תחת מראשותיו והכי נמי איתא בפסיקתא: **אמר** להו מרדכי. פירש בקונטרס דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ותימה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: **אסיכרא.** פירש בקונטרס חור שבמזוזות הדלת שמוחבין בו הבריח לנעול ועוד יש לפרש סיכרא קבר כמו (מגילה כט.) מתגוללת על סיכרא ועוד יש לפרש מקום סכר הנהר כמו (ישעיה יט) עושי שכר אגמי נפש:

בעלי

עין משפט
נר מצוה

ם א מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל"ה:

◆

רבנו גרשום

פשיטא ג' דקיימי בעוקץ אחד מייתינן. דקא מימעטא בקציר' ותלישה בשבת: עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם דבשבת בא סג' סאין. [דכי ממעט באוכלא וכי לא מייתי אלא שלש סאין ממעט בקצירה. אבל הכא] משום דכי ממעט באכילה כגרוגרת נפישא קצירה דהוי קיימי בתרי עוקצין וודאי שלש מייתי' דקיימי בעוקץ אחד ומימעטא קצירה: משום [כרמל] דבעינן שיהא רך ומל א). ומל ממלל: ואי מייתי ליה מרחוק היה מולל ולא היה רך: אין מעבירין על המצות. אלא הקרוב קודם: הורקנוס ואריסטובלוס ב' אחין היו: היה שם זקן א' מבפנים. שהיה מכיר: על אותה שעה שנינו מעשה שבא וכו'. לפי שכל סביבות ירושלם החריבו ולא היתה שם תבואה: מטא זמן עומר. אותה שנה: אכרוז. אי איכא מאן דידע היכא הוה חדש: אתא ההוא חרשא. שהיה שומע ואינו מדבר: אצריפא. בית קטן של קנים: אסיכרא. מקום הבריח של דלת: סבור מיניה. שאר רבנן: הא דאמרה לזיבתי. זיבתה ממש כדכתיב ואם טהרה מזובה וגו' וביום השמיני [תקח] וגו': לימתי. היינו נמי לזיבתי כלומר שלמו יומי זיבתי: לעונתי כלומר שלמו עונת זיבתי דכולהי חדא לחטאת וחדא לעולה בעי לאיתויי כדין זבה: אמר להו מרדכי שמא הא דאמרה לזיבתי שמא אינה כשאר זבה אלא בזוב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכנה מחמת חולי זיבה ונדרה שאם תרפא שתביא קרבן לעולה וב' הקינין לעולה קיימי. וקיני טהרתה כבר הביאה. והללו אחרים לעולה בלבד: לימתי שמא בים היתה עוברת וסיכנה מחמת הנחשול ונדרה להביא קינין ושניהן עולה: לעונתי שמא בעינה סיכנה שהיה כאב בעינה ונדרה להביא קינין לעולה אם תירפא: בדוק. שאלום ואמרו

א) נראה דצ"ל ומל שיהא נמלל ביד ואי מייתי ליה מרחוק לא הוי רך ומל.

◆

שיטה מקובצת

א] העומר. עיין בתוס' (דף פה ע"א): ב] משום כרמל תקריב. עיין תוס' (דף סו ע"א): ג] מהיכא איכא עומר לאתויי אכרזו: ד] מהיכא איכא לאתויי אכרזו: ה] אותיב חדא ידיה: ו] לעונתה ממש: ז] בדוק ואשכחו: ח] תיבות בשלשה בג' מגלות נמחק: ט] מביא קן ואות ה נמחק: י] ספירה קן: הס"ד ומה"ד לימתה ממש כמו ליומא והיינו ליום ח' שלה שספרה לזיבתה א"נ ליום מלאות ימי לידתה שמביאה קן ל"א לימתה:

מסורת הש"ס

א) יומא לג. וש"נ, ב) ב"ק פב: סוטה מט:, ג) ל"ק ת"ח, ד) ב"מ לו: ומג. ה) [נדל"ל ומגן], ו) [שם נג.], ז) ל"ק, ח) ב"מ לו: ובפ"ק [דיומא דף טו:], ט) [יומא לג.], י) [עיין תוספות מגילה ד: ד"ה מפתכנו], כ) [שבת טו.], ל) ב"מ: [שמעון גמליאל], מ) ל"ל קודם שמעון, נ) [ל"ל ישנה א"ו, ל"ק], ס) [ברש"י שלפנינו בברכות לא מלאתי ועיין בפי' הרמב"ם על משנה דעדיות פ"ח מ"ח לאמנם במשלי ל"ל פירש"י כך וקים כלאיתה בפס קת].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום כרמל תקריב ואיבעית אימא: (ב) רש"י ד"ה דאין מעבירין וכו' לזיבתי זבה ממש וכו' ספירה קן לישנא אחרינא לימתי ממש היינו וכו': (ד) ד"ה בזוב וכו' להביא קן דסיין:

◆

לעזי רש"י

בורזי"ל [בורד"לן]. סוכה, בית (בצורה אוהל דמוי חרוט).

◆

מוסף רש"י

אין מעבירין על המצות. משבא לידו אקדים לעשות, דכתי' תנית כמכלתה ושמרתם את המצות אם באת מלוה לידך אל תחמיצנה (מגילה ו:). הפוגע במלוה לא יעבור ממנה, ועפקה כן במכלתה ושמרתם את המצות קרי ביה את המלות, לא תחמיץ לה שתחמץ (יומא לג.). בשצרו מלכי בית חשמונאי. שני אחים שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובלוס (סוטה מט:). והיה הורקנוס מבחוץ. והכניס עמו חיל רומיים (שם). היו משלשלין להן דינרין. מורידין מעל החומה דינרין מתרומת הלשכה בקופה לאותן שבחוץ לקנות תמידין (ב"ק פב:). היה שם זקן אחד. מבפנים לעגז להם (שם) לאותן שבחוץ (סוטה מט:). נעץ צפרניו. תקע ולוח אבן דרך חזיר כשנכנסו לתוך (ב"ק שם). נזדעזעה. מחמת המלך שנכנס על חלול שתי (סוטה מט:). ועל אותה שעה שנינו. שאותה שנה החריבו החיילות את הזרעים שבסביבות מדינת ירושלים והולכין להביא לחם שנה את העומר מגגות צריפים, ובשאר השנים מביאו מנות העומר להביא מן הקרוב לירושלים בכתיב (ויקרא ב) כרמל, מקריב שיהא מרוב וכשהוא לא מרחוק ואין כר הבשלת אלא מן הקרוב (סוטה מט:). עין סוכר. מקום (ב"ק שם).

יא) דשמעתין. מקשים העולם על ההיא דאמרינן במסכת יומא כו: וגבי דישון כו' ופרק איזהו מקומן כו' דלמה לי קרא תיפוק ליה דכי פגע ברישא כו' ותירץ הר"ש דלא אמרינן אין מעבירין אלא בשתי מצות שהקודמת להוי מקודם אבל לקבוע מקום לא שייך וקשה משמעתין דלא הוי אלא לקבוע מקום וקאמר דאין מעבירין ובמקום הקודם שימצא חייב לעשותה. תו"ח: